

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА СИСТЕМУ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Анотація. Розглянуто сутність та складові частини системи соціального захисту населення та запропоноване власне визначення досліджуваного поняття. Проаналізовано моделі соціального захисту в державах ЄС: континентальну, англосаксонську, скандинавську і південно-європейську. Усі вони є переважно соціально-орієнтованими. Ключовими показниками, що відображають стан соціального захисту, є ВВП на душу населення, державні видатки на соціальний захист та індекс соціального прогресу. У 2021 р. обсяг ВВП на душу населення в Україні дорівнював 3 561 євро, в той час як середнє значення в ЄС було більше 32 000 євро. У 2020 р. державні видатки на соціальний захист у ЄС становили 22,0% ВВП. Вони коливалися між державами-членами ЄС від 10,2% до 27,3%. Даний показник в Україні є значно нижчим, ніж в будь-якій державі ЄС (8,3% в 2020 р.). Важливим показником, що характеризує систему соціального захисту, є індекс соціального прогресу. У 2021 р. Україна піднялась на 15 позицій і посіла 48 місце зі значенням індексу 75,78 серед 168 держав. Євроінтеграційний вибір України передбачає наближення стандартів у соціальному захисті населення до європейських та побудову власної моделі соціального захисту.

Ключові слова: Євроінтеграція, соціальний захист, ВВП на душу населення, державні видатки на соціальний захист, індекс соціального прогресу.

THE IMPACT OF EUROPEAN INTEGRATION ON THE SYSTEM OF SOCIAL PROTECTION OF THE POPULATION

Summary. The essence and components of the system of social protection of the population are considered and the own definition of the studied concept is offered. Models of social protection in the EU countries: continental, Anglo-Saxon, Scandinavian and southern

¹ **Кириченко Анастасія**, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри організації підприємництва та біржової діяльності Національного університету біоресурсів і природокористування України; akuqu@i.ua

The formation and peculiarities of the implementation of the European Union's Eastern policy

European are analyzed. All of them are mostly socially oriented. The key indicators that reflect the state of social protection are GDP per capita, government spending on social protection and the index of social progress. In 2021, Ukraine's GDP per capita was € 3,561, while the EU average was more than € 32,000. In 2020, public spending on social protection in the EU amounted to 22.0% of GDP. They ranged from 10.2% to 27.3% between EU member states. This figure in Ukraine is much lower than in any EU country (8.3% in 2020). An important indicator that characterizes the social protection system is the index of social progress. In 2021, Ukraine rose by 15 positions and took 48th place with an index value of 75.78 among 168 countries. Ukraine's European integration choice presupposes the approximation of standards in social protection to European ones and the construction of its own model of social protection.

Key words: *European integration, social protection, GDP per capita, public spending on social protection, social progress index.*

Система соціального захисту населення є однією з головних умов розвитку економіки. Система соціального захисту охоплює заходи, спрямовані на зменшення нерівності в розподілі доходів і власності, захисті населення від безробіття, підвищенні цін, знеціненні праці, заощадженні і т.д. Реалізується через соціальні заходи та програми, що проводяться державними та місцевими органами влади. У нинішній економічній ситуації, у якій перебуває Україна (падіння ВВП через світову економічну кризу, вплив на розвиток економіки пандемії, яка спричинена розповсюдженням COVID-19, та російсько-української війни), реформи, які потребує система соціального захисту, є надзвичайно важливою запорукою економічного розвитку держави та євроінтеграційних перспектив. Україна вже давно визначилась зі своїм єроінтеграційним напрямком. Цей вибір передбачає наближення стандартів в різних сферах, в тому числі і в соціальному захисті населення. Процес реформування в Україні все більшою мірою набуває соціальної орієнтації відповідно до європейських стандартів², що, в майбутньому, допоможе підвищити рівень життя українців.

Для аналізу соціального захисту населення та впливу євроінтеграції

² Капітан О.І., Нестеренко А.О. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток соціальної сфери України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична.* 2021. № 29. С. 260–266.

на нього необхідно спочатку розібратись, що розуміється під цим поняттям. Пропонуємо під соціальним захистом розуміти комплекс державних та суспільних заходів, що застосовуються для перерозподілу суспільного багатства на користь людей, які постійно або тимчасово потребують підтримки з метою забезпечення основних соціальних прав кожного члена суспільства в певних економічних умовах. Серед складових частин системи соціального захисту виділяють державний та недержавний соціальний захист. Перший включає соціальні гарантії та соціальне забезпечення (рис. 1).

Рис. 1. Система соціального захисту населення

Джерело: розробка автора³.

Перші звернення до правового соціального захисту в Європейському Союзі закладені в 1957 р. Римським договором про заснування Європейського економічного співтовариства, а також Європейською соціальною хартією, яка була прийнята Радою Європи в 1961 р.⁴

³ Кириченко А.В. Розвиток соціального страхування в Україні : монографія. Київ : ЦП"КОМПРИНТ", 2017. 197 с.

⁴ Капітан О.І., Нестеренко А.О. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток соціальної сфери України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична.* 2021. № 29. С. 260–266.

На перший погляд може здатися, що в національних системах соціального захисту країн ЄС більше відмінностей, ніж схожих ознак, оскільки кожна держава йшла своїм шляхом при формуванні соціальної політики. Разом із тим можливою є їх типологізація, що допомагає краще вивчити досвід європейських держав і застосувати його в Україні. В ЄС домінують чотири основні моделі: континентальна, англосаксонська, скандинавська і південно-європейська.

Континентальна модель (модель Бісмарка) встановлює жорсткий зв'язок між рівнем соціального захисту та тривалістю професійної діяльності. В основі цієї моделі лежить механізм соціального страхування, отже, соціальні видатки фінансуються переважно за рахунок страхових внесків роботодавців і застрахованих працівників. Англосаксонська модель (модель Беверіджа) здійснює фінансування як за рахунок страхових внесків, так і за рахунок державного бюджету. У скандинавській моделі отримання соціальних послуг і виплат, як правило, гарантується всім жителям держави й не обумовлюється зайнятістю й виплатою страхових внесків. Південно-європейська модель має відносно низький рівень соціальної захищеності, а завдання соціального захисту часто розглядається як справа родичів і сім'ї.

Не дивлячись на відмінності в моделях соціальної політики, держави Європейського Союзу є переважно соціально-орієнтованими державами. Їх відмінності полягають у рівні цієї «соціальності»⁵.

За стандартами Ради Європи соціальне забезпечення включає, крім матеріального забезпечення (завдяки соціальному страхуванню), також інші форми соціального захисту: державну соціальну допомогу, спеціальний і особливий (додатковий) соціальний захист тощо. Міжнародне бюро праці визначає важливість горизонтального (якомога повніше охоплення населення соціальними гарантіями) та вертикального (поступове забезпечення більш високих гарантій отримання доходу та охорони здоров'я з урахуванням економічного й соціального розвитку при виникненні соціальних ризиків – безробіття,

⁵ Ярова Л.В. Соціальна політика як чинник забезпечення європейської інтеграції України : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Одеса, 2011. 22 с.

хвороби, інвалідності, народження дитини, втрати годувальника, похилого віку тощо) компонентів соціального забезпечення⁶.

В ЄС наявний високий рівень соціальних стандартів і розвитку гуманітарної сфери, ефективний захист прав працівників. Наслідком інтеграції України в ЄС стануть суттєві зміни в забезпеченні права на вільне працевлаштування, адекватної оплати та безпеки праці, гарантій соціального забезпечення, належних умов життя громадян, охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту і соціального страхування відповідно до європейських стандартів⁷.

На рівень соціального захисту впливає соціально-економічний розвиток держави. Ключовими показниками, що відображають стан соціального захисту, є ВВП на душу населення, державні видатки на соціальний захист та індекс соціального прогресу.

У 2021 р. обсяг ВВП на душу населення в Україні дорівнював 3 561 євро⁸, в той час як середнє значення в ЄС було більше 32 000 євро⁹.

У державах-членах ЄС соціальний захист залишається найважливішою функцією державних витрат. У 2020 р. державні видатки на соціальний захист у ЄС становили 2 943 млрд євро і були еквівалентні 22,0% ВВП. Порівняно з 1995 р. витрати на «соціальний захист» зросли на рівні ЄС як частка від загальних видатків (36,6% загальних видатків у 1995 р. та 41,3% загальних видатків у 2020 р.). У відсотках від ВВП витрати на «соціальний захист» зросли з 19,4% ВВП у 1995 р. до 22,0% ВВП у 2020 р. Найсильніше щорічне зростання коефіцієнта було зареєстровано у 2020 р. (2,7%) та 2009 р. (1,9%).

⁶ Кочемировська О.О., Пищуліна О.М. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні: аналіт. доп. Київ : НІСД, 2012. 88 с.

⁷ Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. Київ : Центр громадської експертизи, 2009. 104 с.

⁸ Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/>

⁹ Терешук А. Вступ України до ЄС: переваги для громадян та бізнесу. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analytics/211004_vstup-ukrani-do-s-perevagi-dlya-gromadyan-ta-bznesu

Це стало наслідком зниження ВВП в обидва періоди, а також збільшення загальних витрат на «соціальний захист» для пом'якшення наслідків фінансової кризи та пандемії COVID-19 відповідно.

Найважливішою складовою частиною загальних державних витратків в ЄС є соціальні виплати в грошовій та натуральній формах. Грошові соціальні допомоги виплачуються домогосподарствам з метою звільнення їх від соціальних ризиків або потреб. Прикладами соціальних трансфертів є пенсійні виплати, допомога по безробіттю та допомога на дитину. У 2020 р. в ЄС соціальні виплати в грошовій та натуральній формах становили 45,6% загальних державних витрат або 3 243 млрд євро. Більшість соціальних трансфертів у натуральній формі віднесено до функції «соціальний захист», причому значні суми також відображаються в категорії «охорона здоров'я» та меншою мірою «освіта».

Державні видатки на соціальний захист до ВВП коливалися між державами-членами ЄС від 10,2% до 27,3%. Соціальний захист становив найбільшу сферу державних витрат у 2020 р. в усіх державах-членах ЄС. Співвідношення державних витратків на соціальний захист до ВВП коливалося від 10,2% ВВП в Ірландії до 27,3% у Франції.

Десять держав-членів ЄС – Франція (27,3% ВВП), Фінляндія (25,7% ВВП), Італія (25,2% ВВП), Австрія (22,9% ВВП), Бельгія (22,7% ВВП), Греція (22,5% ВВП), Данія (22,4% ВВП), Іспанія (22,1% ВВП), Німеччина (21,8% ВВП) і Люксембург (20,6% ВВП) – виділили щонайменше 20% ВВП на соціальний захист, причому Норвегія є найбільшою серед країн ЄАВТ (22,3%). Навпаки, Ірландія (10,2% ВВП), Мальта (12,0% ВВП), Болгарія (13,1% ВВП), Латвія (13,5% ВВП), Кіпр та Угорщина (обидві 13,6% ВВП) та Румунія (13,8% ВВП), а також Ісландія серед країн ЄАВТ (13,8% ВВП) кожна витрачала менше 14% ВВП на соціальний захист (рис. 2) ¹⁰.

¹⁰ Eurostat Statistics Explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_by_function_%E2%80%93_COFOG#General_government_expenditure_by_function

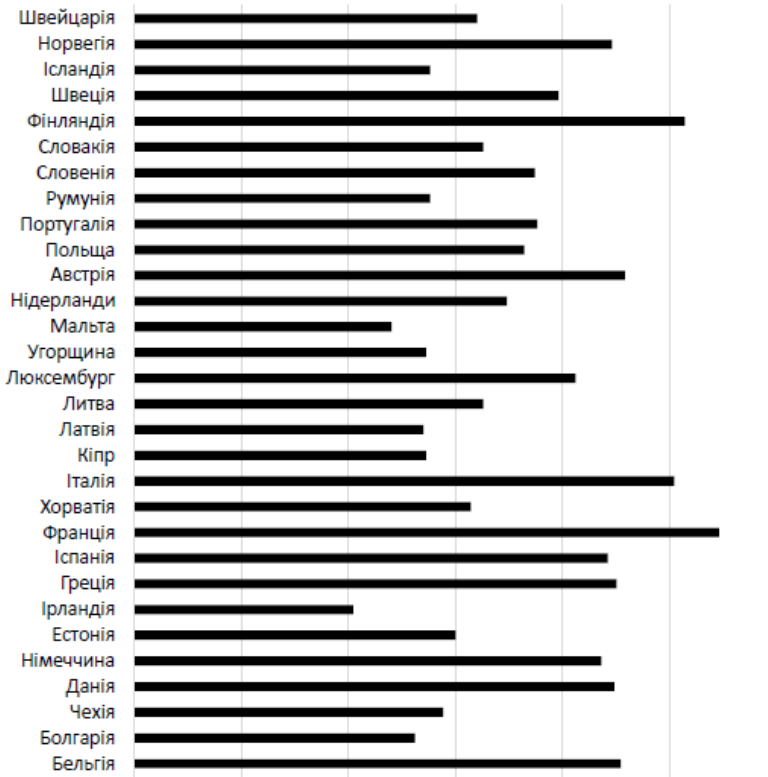

Рис. 2. Державні видатки на соціальний захист населення ЄС в розрізі держав в 2020 р. у% до ВВП

Джерело: побудовано автором за даними ¹¹.

Щодо складових частин соціального захисту, то до нього в ЄС відносять 9 груп: хвороба та інвалідність, похилий вік, виживання,

¹¹ Eurostat Statistics Explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_by_function_%E2%80%93_COFOG#General_government_expenditure_by_function

The formation and peculiarities of the implementation of the European Union's Eastern policy

сім'я і діти, безробіття, житло, соціальні виключення, що не входять в інші групи, НДДКР у сфері соціального захисту, інші складові соціального захисту, що не входять в інші групи.

Державні видатки на соціальний захист в ЄС в розрізі поданих вище груп в 2020 р. у% ВВП подано на рис. 3. Аналіз даних свідчить, що найвищу частку в видатках на соціальних захист у% до ВВП в державах-членах ЄС займає підтримка осіб похилого віку (11,3%), далі, з великим відривом, підтримка хворих та інвалідів (3,0%), безробітних (2,2%) та сімей з дітьми (2,0%). Всі інші групи соціального захисту займають менше 2% ВВП.

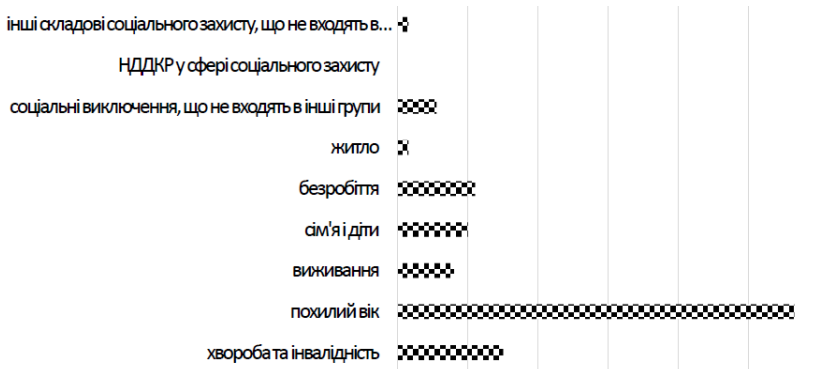

Рис. 3. Державні видатки на соціальний захист населення ЄС в розрізі груп в 2020 р. у% до ВВП

Джерело: побудовано автором за даними ¹².

Нами було обрано для аналізу соціального захисту саме показник державних видатків на соціальний захист населення у% до ВВП з метою можливості проведення порівняння соціального захисту в державах-членах ЄС та в Україні. Оскільки розмір як державних видатків

¹² Eurostat Statistics Explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_by_function_%E2%80%93_COFOG#General_government_expenditure_by_function

на соціальний захист так і розмір ВВП в Україні є не співставними з цими ж показниками в державах ЄС. Динаміка державних видатків на соціальний захист населення України у % до ВВП подано на рис. 4. Як видно з даних, цей показник в Україні є значно нижчим, ніж в будь-якій державі ЄС.

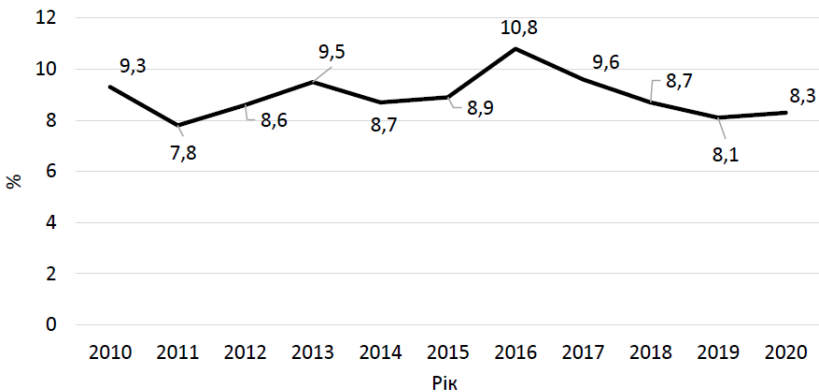

Рис. 4. Державні видатки на соціальний захист населення України у% до ВВП

Джерело: побудовано автором за даними ¹³.

Безпосередньо методи фінансового забезпечення в Україні реалізуються через три основні форми соціального захисту: соціальне страхування, соціальне забезпечення та соціальну допомогу. Сам процес фінансового забезпечення можна умовно поділити на два етапи: формування фінансових ресурсів; використання фінансових ресурсів. Основним джерелом фінансових ресурсів у соціальному захисті є ВВП, у процесі розподілу та перерозподілу якого формуються первинні та вторинні доходи інституційних секторів економіки, частина яких через сплату податків та соціальних внесків (обов'язкових чи добровільних) спрямовується на формування централізованих та децентралізованих

¹³ Державна служба статистики України. URL:http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_szn_2020.pdf

фондів фінансових ресурсів. Ці джерела можна об'єднати у три великі групи: державні централізовані фонди (до них відносяться державний та місцеві бюджети, а також усі соціальні фонди, які входять до їх складу); державні децентралізовані фонди (до даної групи входять фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування); недержавні соціальні фонди (які формуються за рахунок добровільних внесків підприємств, населення та держави). Однією з головних умов успішного функціонування системи соціального захисту є збалансування потреби у фінансових ресурсах з наявними доходами¹⁴.

Фінансування соціального захисту в Україні протягом досліджуваного періоду займало найбільшу питому вагу в структурі зведеного бюджету (рис. 5).

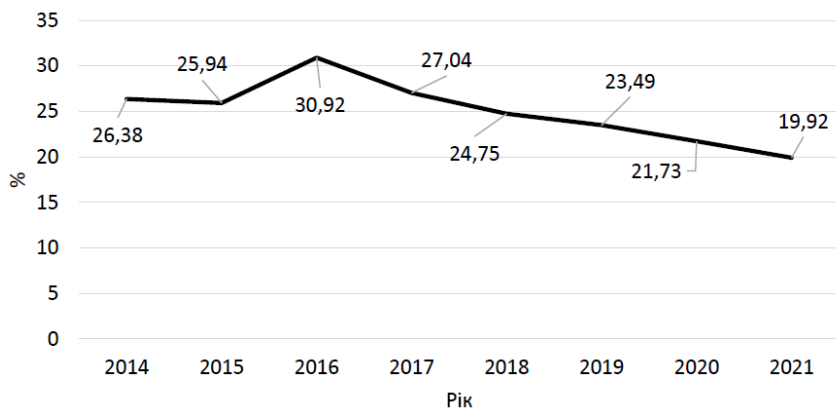

Рис. 5. Частка видатків зведеного бюджету на соціальний захист населення України в рр., %

Джерело: побудовано автором за даними¹⁵.

¹⁴ Смирнова І.І., Лихошва О.Ю., Рак Н.В., Горісва Л.А. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 2(64). С. 201–208.

¹⁵ Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/>

Щодо динаміки даного показника, то варто відмітити, що він досяг максимального значення в 2016 р. та мав тенденцію до зниження протягом 2016–2021 рр.

Крім того, варто наголосити, що обсяг видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення, що відображається у зведеному бюджеті, не розкриває реального обсягу всього бюджетного фінансування, яке спрямовується в Україні на сферу соціального захисту та соціального забезпечення. Це пояснюється тим, що, відповідно до чинної системи бухгалтерського обліку, деякі складники видатків на фінансування соціальних послуг, соціальних виплат та інших заходів соціального захисту включаються до інших видаткових статей бюджету, а саме: видатків на житлово-комунальне господарство, освіту, духовний і фізичний розвиток, охорону здоров'я, громадський порядок та оборону тощо. Видатки на сферу соціального захисту та соціального забезпечення можна знайти практично в кожній із видаткових статей бюджету відповідно до функціональної класифікації видатків¹⁶.

Важливим показником, що характеризує систему соціального захисту, є індекс соціального прогресу, який у 2021 р. оцінював 168 держав за рівнем соціального прогресу. У ньому об'єднано 53 індикатори соціальних результатів, які включають показники охорони здоров'я, безпеки, освіти, технологій, прав тощо. Загалом, індекс соціального прогресу вимірює принаймні деякі аспекти соціального прогресу понад 99,97% населення світу. Держави групуються від найвищого до найнижчого соціального прогресу на шість рівнів від 1-6¹⁷.

2021 р. Україна піднялась на 15 позицій у світовому рейтингу за значенням індексу соціального прогресу (Social Progress Index) і посіла 48 місце зі значенням індексу 75,78 серед 168 держав.

Середнє значення індексу за всіма державами, що увійшли до дослідження, склало 65,05 бали. Кількість держав, які входять до перших трьох груп – з дуже високою якістю життя, високою якістю життя та помірно високою якістю життя,

¹⁶ Волошина О.О., Ковальова М.Ю., Боженко В.Є. Стан і тенденції розвитку фінансового забезпечення соціального захисту в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 2(64). С. 193–200, 195–196.

¹⁷ The Social Progress. URL: <https://www.socialprogress.org/>

– скоротилась із 104 до 78 за два роки. Це сталося переважно через пандемію, погіршення доступу до необхідних медичних послуг, а також через обмеження особистих прав. Україна не лише залишилась у третій групі, але і покращила свої результати на 32 місця (у 2019 році займала 80-е місце зі значенням індексу 66,97), випередивши Грузію, Вірменію, Білорусь, Македонію, Чорногорію, Казахстан, Молдову, Росію, Мексику, Перу, Колумбію, Парагвай та інші країни¹⁸.

Україна входить до 3-го рівня поряд з такими державами – членами ЄС, як Болгарія (78,81) та Румунія (78,41). Усі інші держави ЄС входять до 1-го та 2-го рівнів. До першого рівня входять: Норвегія (92,63), Фінляндія (92,26), Данія (92,15), Швеція (91,20), Нідерланди (90,57), Німеччина (90,32), Ірландія (89,47). До другого рівня: Люксембург (88,75), Бельгія (88,68), Франція (88,23), Іспанія (87,53), Естонія (87,38), Чехія (86,60), Італія (86,56), Португалія (85,97), Словенія (85,83), Литва (85,58), Мальта (85,24), Кіпр (85,03), Греція (84,37), Словачія (83,69), Латвія (83,43), Польща (83,08), Хорватія (82,82), Угорщина (80,15)¹⁹.

Важливо наголосити, що Польща за вихідними умовами і масштабом має багато спільного з Україною та, при цьому, є державою, яка успішно пройшла шлях європейської інтеграції. Тому доречно розглянути специфіку соціального захисту в цій державі та порівняти досвід Польщі та України²⁰.

Основними соціальними стандартами та гарантіями в Україні, що характеризують рівень соціального захисту, є прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата та мінімальна пенсія за віком. У Польщі поняття прожиткового мінімуму дуже відрізняється від українського. Прожитковий мінімум представлений двома параметрами: прожитковим мінімумом та соціальним мінімумом. Щоб краще зрозуміти складові частини цих показників в аналізованих державах, проведемо порівняння (табл. 1).

¹⁸ Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-za-dva-roki-pidnyalas-na-32-poziciji-v-globalnomu-rejtingu-za-indeksom-socialnogo-progresu-socpolitiki>

¹⁹ The Social Progress. URL: <https://www.socialprogress.org/>

²⁰ Леванда О.М. Порівняльний аналіз підходів до стандартів життя: Україна і Польща. *Проблеми економіки*. 2019. № 2(40). С. 15–24.

Таким чином, у Польщі, як і в Україні, функціонує така категорія, як прожитковий мінімум. Але масштаби і рівень потреб населення у Польщі розмежовують на два мінімальних пороги споживання: прожитковий мінімум – біологічний мінімум і соціальний мінімум – мінімально гідний рівень життя. Проте в Україні існує єдиний стандарт споживання: прожитковий мінімум – модель достатнього життєвого рівня. Аналіз таблиці 1 говорить, що за специфікацією кошика товарів і послуг метою, умовами і обраним способом життя український прожитковий мінімум відповідає польському соціальному мінімуму.

Таблиця 1

Спільні та відмінні складові параметрів моделей споживання

Параметр	Україна	Польща	
	Прожитковий мінімум	Соціальний мінімум	Прожитковий мінімум
Харчування	++	++	+
Квартира	++	++	+
Одяг і взуття	++	++	+
Охорона здоров'я (ліки)	++	++	+
Особиста гігієна	++	++	+
Освіта і виховання	++	++	+
Транспорт і зв'язок	+	+	-
Культура і відпочинок	+	+	-

Джерело: побудовано автором за даними^{21,22}.

Примітка: «++» – присутній в кількості мінімального добробуту; «+» – наявність; «-» – відсутність в кошику.

Проаналізуємо основні соціальні грантії та стандарти в Україні та Польщі (табл. 2).

²¹ Леванда О.М. Порівняльний аналіз підходів до стандартів життя: Україна і Польща. *Проблеми економіки*. 2019. № 2(40). С. 15–24, 18–19.

²² Леванда О.М. Порівняльний аналіз підходів до стандартів життя: Україна і Польща. *Проблеми економіки*. 2019. № 2(40). С. 15–24, 18–19.

Europortal. URL: <https://europortal.biz.ua/evropa/polshha/prozhytkovjy-minimum.html>.

Таблиця 2

Основні соціальні стандарти та гарантії в Україні та Польщі, євро

Показник	Україна	Польща
Прожитковий мінімум на одну працездатну особу*	67,32	127,13
Соціальний мінімум на одну працездатну особу*	-	255,13
Мінімальна заробітна плата**	160,17	610,79
Мінімальна пенсія**	56,67	249,15

Джерело: побудовано автором за даними²³.

*Примітка: *дані за 2019 р.; **дані за 2020 р.*

Оскільки польський соціальний мінімум відповідає українському прожитковому мінімуму, то варто зазначити, що мінімальне забезпечення в Україні менше в 3,8 рази, ніж у Польщі. Що стосується інших показників, то їх розміри також не на користь українцям: мінімальна заробітна плата нижча польської в 3,8 разів, а пенсія – в 4,4 рази.

Серед основних проблем соціального захисту населення України виділяють такі, як: низька адресність соціальних пілг (для вирішення необхідно з'ясувати рівень доходів людини, яка претендує на пільгу, і надання пільги тільки у разі, якщо її дохід є нижчим за середній); дефіцитність пенсійного фонду (детінізація заробітної плати дозволить збільшити базу для нарахування пенсійних внесків і таким чином нівелює проблему); залишкове фінансування медичного забезпечення (шляхом вирішення може стати запровадження обов'язкового медичного страхування, що дозволить зменшити навантаження на державний бюджет та водночас обмежити можливість покривати інші бюджетні видатки за рахунок видатків на охорону здоров'я)²⁴.

²³ Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_szn_2020.pdf

Europortal. URL: <https://europortal.biz.ua/evropa/polshha/prozhytkovyj-minimum.html>
Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>

²⁴ Смирнова І.І., Лихошва О.Ю., Рак Н.В. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 2(64). С. 201–208.

Підводячи підсумки, варто наголосити, що євроінтеграційний курс Україною обрано, тому зараз нагальною потребою є адаптація досвіду держав-членів ЄС до національних реалій з метою розвитку системи соціального захисту населення. Упровадження чинних в ЄС стандартів сприятиме підвищенню рівня життя українців, що, у свою чергу, матиме позитивний вплив на соціально- економічний розвиток України. Першими кроками має стати перемога в російсько-українській війні, відновлення економіки, гарантування соціальних цінностей. При побудові власної моделі системи соціального захисту важливо враховувати національні особливості та найкращий досвід ЄС.

Список літератури

- Волошина О.О., Ковальова М.Ю., Боженко В.Є. Стан і тенденції розвитку фінансового забезпечення соціального захисту в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 2(64). С. 193–200.
- Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb_szn_2020.pdf
- Капітан О.І., Нестеренко А.О. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток соціальної сфери України. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2021. № 29. С. 260–266.
- Кириченко А.В. Розвиток соціального страхування в Україні : монографія. Київ : ЦП «КОМПРИНТ», 2017. 197 с.
- Кочеміровська О.О., Пищуліна О.М. Основні напрями оптимізації системи соціального захисту в Україні: аналіт. доп. Київ : НІСД, 2012. 88 с.
- Леванда О.М. Порівняльний аналіз підходів до стандартів життя: Україна і Польща. *Проблеми економіки*. 2019. № 2(40). С. 15–24.
- Міністрство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/expense/>.
- Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. Київ : Центр громадської експертизи, 2009. 104 с.
- Смирнова І.І., Лихошва О.Ю., Рак Н.В. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 2(64). С. 201–208.
- Терещук А. Вступ України до ЄС: переваги для громадян та бізнесу. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitics/211004_vstup-ukrani-do-s- perevagi-dlya-gromadyan-ta-bznesu.

The formation and peculiarities of the implementation
of the European Union's Eastern policy

- Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayina-za-dva-roki-pidnyalas-na-32-poziciyi-v-globalnomu-rejtingu-za-indeksom-socialnogo-progresu-minsocpolitiki>.
- Ярова Л.В. Соціальна політика як чинник забезпечення європейської інтеграції України : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Одеса, 2011. 22 с.
- Europortal. URL: <https://europortal.biz.ua/evropa/polshha/prozhytkovyj-minimum.html>.
- Eurostat Statistics Explained. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Government_expenditure_by_function_%E2%80%93_COFOG#General_government_expenditure_by_function
- Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat>.
- The Social Progress. UR: <https://www.socialprogress.org/>.